

До Председателя на научното жури
по конкурса за заемане на академична длъжност “професор”,
Област на висшето образование 3.Социални, стопански и
правни науки,
Професионално направление 3.8. Икономика (счетоводство,
одит и анализ)
Висше училище по застраховане и финанси

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р ЕМИЛИЯ ГЕОРГИЕВА МИЛАНОВА,
УНСС, КАТЕДРА „СЧЕТОВОДСТВО И АНАЛИЗ“,
Научна специалност: Счетоводство, контрол и анализ

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ във Висше училище по застраховане и финанси, професионално направление 3.8 Икономика (счетоводство, одит и анализ).

Уважаема г-жо Председател на научното жури,
Уважаеми членове на научното жури,

Настоящата рецензия е разработена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България – ЗРАСРБ (обн., ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр.30/03.04.2018г), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ - ППЗРАСРБ (обн., ДВ,бр. 75 от 24.09.2010 г., посл.изм. и доп., ДВ, бр.15/19.02.2019г.) и на Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности във Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), гр. София.

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 24 от 22.03.2019г. и в интернет-страницата на Висшето училище по застраховане и финанси за нуждите на катедра „Счетоводство и контрол“, като кандидат участва доц. д-р Али Али Вейсел от ВУЗФ.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № 112 от 03.06. 2019г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ във ВУЗФ по професионално направление 3.8 „Икономика (Счетоводство, одит и анализ)“, обявен за нуждите на катедра „Счетоводство и контрол“.

Единствен участник в конкурса е **доц. д-р АЛИ АЛИ ВЕЙСЕЛ** от Висшето училище по застраховане и финанси.

Представеният от доц. д-р Али Вейсел комплект материали на хартиен носител е в **съответствие** с Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности на ВУЗФ и включва следните документи:

1. Автобиография по европейски образец;
2. Копие от дипломата за притежавана образователна и научна степен „доктор” и копие от дипломата за „доцент“ на ВУЗФ;
3. Служебна бележка за заеманата академична длъжност „доцент“, за стажа, аудиторната заетост и разработените лекционни курсове;
4. Справка за наукометричните показатели за професор съгласно *Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България* (след заемането на академичната длъжност „доцент”);
5. Резюмета на научните трудове, вкл. на монографичен труд;
6. Авторска справка за научните приноси в трудовете;
7. Медицинско свидетелство;
8. Свидетелство за съдимост;
9. Екземпляри от публикациите; рецензии; доказателства за цитиранията, ръководството на докторанти, ръководството на научни проекти и участието в проекти.

От прегледа се вижда, че са представени всичките необходими документи за участие в конкурса, които отговарят по съдържание и структура на изискванията на посочените по-горе нормативни документи. Представените научни трудове са посветени на тематики, напълно съответстващи на обявения конкурс.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Али Али Вейсел е роден през 1984г. в гр.Бургас. През 2006г. завършва бакалавърска програма по Счетоводство и контрол в УНСС и втора специалност – бакалавър „Маркетинг“, а през 2007г. получава магистърска степен по „Счетоводство и контрол“ в същия университет.

Али Вейсел придобива образователна и научна степен “доктор” по научната специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” през 2012 г. (диплом № 11 от 33.02.2012г.) въз основа на защитена дисертация на тема **“Методи за прилагане на аналитични одитни процедури при одит на предприятия”**. Темата на дисертационния труд е в обхвата на научната специалност по конкурса “Счетоводство и одит“ (изпълнено изискване на чл.24, ал.1 от ЗРАСРБ).

Във ВУЗФ постъпва на работа през м. март 2012 г., като му е присъдено научното звание „главен асистент”.

От 2014г. е доцент по „Счетоводство и одит“ на ВУЗФ.

От 2009г. е сертифициран вътрешен одитор в публичния сектор – сертификат № 00895/09.12.2009г.

От 2011г. е дипломиран експерт-счетоводител, регистриран одитор към ИДЕС – диплома № 0717.

Член е на Редакционния съвет на Списанието на ИДЕС.

Владее писмено и говоримо английски и турски езици, има отлична компютърна грамотност.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Доц. д-р Али Вейсел преподава към катедра „Счетоводство и контрол“ на ВУЗФ от 2012г. Като доцент по „Счетоводство и одит“ в периода 2014 – 2019г. чете лекции и провежда упражнения по дисциплините: „Управленски контрол“, „Финансов контрол“, „Финансов одит“, „Одитинг“, „Контролинг“, „Стандартизация в счетоводството“, „Стандартизация в одита“, „Счетоводни политики и финансови отчети“, „Рискова среда във външния финансов одит“, „Публичен надзор над регистрираните одитори“, „Отчетност по екологични, социални и управленски въпроси“.

Доц. д-р Али Вейсел е съставил учебни програми за следните лекционни курсове:

- За ОКС „бакалавър“ – „Счетоводни политики и финансови отчети“, „Одитинг“;
- За ОКС „магистър“ - „Стандартизация в счетоводството“, „Стандартизация в одита“, „Рискова среда във външния финансов одит“;
- За ОНС „доктор“ - „Одитинг“.

Учебно преподавателската работа на доц. д-р Али Вейсел се отличава с високо научно-теоретично равнище и професионална компетентност. Нашата оценка е за наличие на **съответствие на академичната компетентност на кандидата със спецификата на конкурса.**

3.2. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

За участие в конкурса за академична длъжност „професор“ кандидатът е представил списък на 35 публикации, от които 1 самостоятелна монография, участие в 2 колективни монографии, 5 студии (от които една студия, публикувана в научно издание, реферирано и индексирано в световноизвестни бази данни с научна информация), 16 научни статии в специализирани научни издания (в т.ч. 2 статии, публикувани в чужди издания), 8 научни доклада на научни конференции (от които 2 с международно участие), 1 самостоятелен учебник и 2 учебни пособия. Публикациите са основно от областта на финансовия одит, финансовия контрол, финансовите и нефинансови отчети и стандартизацията в счетоводството и одита. От всички представени за рецензиране публикации *не рецензираме* студия Г-9-[4] Вейсел, А. *Одитни процедури относно измамите във финансовото отчитане, студия, Годишник на ВУЗФ – том XI, Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов”, София, ISSN: 1312-7918, 2017, с. 155 – 203*, поради това, че по съдържание съвпада с *Глава трета – Измами във финансовите отчети и одитни*

процедури за тяхното разкриване (2,8 издателски коли) от колективна монография Пейчева, М., В. Динева, А. Вейсел и др. Изследване на ролята на контрола, вътрешния одит, финансовия одит и дейността по човешки ресурси в противодействието на измами. София, АТЛ-50, 2018, ISBN: 978-619-7194-26-5.

Една част от представените публикации са свързани с темата на самостоятелната монография, но намираме за естествено, когато се *изследва многостранно един проблем*, авторът да разработва отделни теми в статии и научни доклади, а след това да продължи изследването си и го обобщи и завърши в монографията.

3.2.1. Оценка на самостоятелната монография „Одиторски ангажименти за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети“, София, АТЛ-50, 2018, ISBN: 978-619-7194-29-6, 158 страници (10 печатни коли).

Оригинално монографично изследване (първа по рода си книга за специфичните процедури на одита на интегрираните отчети), което има *следната цел*: да се предложи методика за извършване на *одиторски ангажименти за изразяване на сигурност относно интегрираните отчети*, която се базира на стандартите на Международната федерация на счетоводителите. Разработката се основава главно на *проучване и анализ* на дискуссионни документи, публикувани от професионалните организации, научната литература и стандартите.

Монографията е структурирана в предговор, четири глави и заключение, в обем от 161 стр. Използвани са литературни източници на български и на английски език. *В първа глава* на монографията са представени в теоретичен план интегрираните отчети, като предмет на ангажиментите за изразяване на сигурност. Изследвани са предпоставките за развитие на отчетността; анализирани са понятията екологично счетоводство (Environmental Accounting), социално счетоводство (Social Accounting), корпоративна социална отчетност (Corporate Social Reporting), счетоводство на устойчивото развитие (Sustainability Accounting), отчетност на устойчивото развитие (Sustainability Reporting), интегрирана отчетност (Integrated Reporting), нефинансова отчетност (Non-Financial Reporting), нефинансова декларация (Non-Financial Statement) и други. Интегрираната отчетност, според автора, в най-пълна степен представя всички ресурси на предприятието, които имат значение за създаването на стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период. *Втора глава* дискутира проблемите, свързани с общите характеристики на ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрираните отчети. За тази цел са анализирани основните понятия и са обсъдени предпоставките за утвърждаването на тези ангажименти. Доказана е тезата на автора, че ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети са различни от одити и прегледи на историческа финансова информация (според Международната федерация на счетоводителите). Анализират се основните предизвикателства – свързани с компетентността, професионалната преценка, ползването на работата на експерт, оценката на вътрешния контрол и вътрешния одит, принципите на интегрираната отчетност и други.

Трета глава (Извършване на ангажименти за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети) има за цел да представи методиката за извършване на ангажименти за изразяване на сигурност, свързани с интегрираните отчети. Авторът е анализирал приложимите стандарти и одитните процедури, с основен акцент към докладването при тези ангажименти. Представените етапи на одитния процес и процедурите могат да се прилагат за ефективното и ефикасно извършване на ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети, съгласно стандартите на *Международната федерация на счетоводителите*. Анализирани са различията между тези ангажименти и одита на финансовите отчети и са дефинирани проблемните области, като са предложени конкретни решения.

В четвърта глава е направен анализ на законовите изисквания и приложими стандарти за изразяване на становище относно нефинансовата декларация. Изследвани са необходимите одитни процедури и изискванията за докладване. Представят се слабостите в законовите разпоредби и се предлагат възможности за тяхното подобряване.

Основните научно-теоретични и научно-приложни резултати в монографичното изследване могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Чрез научен анализ е доказано, че интегрираната отчетност включва съответните теоретични постановки и добри практики, които са утвърдени преди нейното разработване, като екологично и социално счетоводство, счетоводство на устойчивото развитие, като е обосновано, че интегрираният отчет не трябва да е алтернатива на финансовия отчет, а трябва да се представя в единство с него, за да се придобие по-пълна представа за предприятието;

- Въз основа на изследванията е направено заключение, че одитните процедури при ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети са подобни на процедурите при одита. *Систематизирани са и спецификите в няколко направления:*

- ✓ *при приемане на ангажимента:* набляга се на компетентността - одиторът трябва да притежава компетентност в областта на интегрираната отчетност, като познава и Международната рамка за интегрирана отчетност; оценява се дали може да се получи изискваното ниво на сигурност (разумна или ограничена); вниманието е насочено към обхвата на ангажимента (интегриран отчет, процес по съставяне на отчета, допълнителни материали); изисква се повече професионален скептицизъм и професионална преценка;

- ✓ *при планиране на ангажимента:* определянето на нивото на същественост се различава значително от одита, затова се налагат преценки относно изискванията на Международната рамка за интегрирана отчетност; при разработването на плана за оценка на рисковете трябва да се имат предвид елементите на интегрирания отчет; при оценка на вътрешния контрол и вътрешния одит трябва да се има предвид, че те все още не са развити в областта на интегрираните отчети;

- ✓ *при отговора на оценени рискове:* твърденията за вярност могат съществено да се различават според ангажимента; необходими са подходящи процедури относно

информация, ориентирана към бъдещето и описателна информация; значително внимание трябва да се отдели на оценката на работата на експерти и на други одитори;

✓ *при приключване на ангажимента*: при оценяване на некоригираните отклонения трябва да се има предвид специфичната оценка на съществеността, ето защо се изискват повече писмени изявления;

- Изследвани са теоретичните характеристики на ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрираните отчети и спорните въпроси, свързани с тях – методологията, степента на сигурност, обхвата, формата на доклада и други;

- Аргументирано е, че одиторското становище относно нефинансовата декларация не трябва да включва изразяване на сигурност.

3.2.2. Обща характеристика и оценка на останалите публикации

(1) Колективни монографии

- Пейчева, М., Вейсел, А. и В. Динева. *Корпоративна социална отговорност – теория, отчетност и одит*, София, АТЛ-50, 2016, ISBN: 978-619-7194-07-4, 442 страници (27 изд. коли). Участието на доц. д-р Али Вейсел:

Глава втора – Корпоративна социална отчетност (5,2 издателски коли): изследвана е същността на корпоративната социална отчетност, като е обоснована необходимостта от развитие на отчетността и използването на нефинансовите показатели за измерване на резултатите на предприятията. Изследвани са публикациите по социално счетоводство и екологично счетоводство;

Глава пета – Прилагане на стандартите на Международната федерация на счетоводителите за изразяване на сигурност относно корпоративна социална отчетност (3 издателски коли): изследвани са стандартите на Международната федерация на счетоводителите, за да се установят най-подходящите стандарти за изразяване на сигурност относно корпоративната социална отговорност и след това са доразвити в самостоятелната монография. Представени са изискванията за изразяването на сигурност относно парниковите газове. Приносът на автора (доц. д-р А.Вейсел) е негово дело;

- Пейчева, М., В. Динева, А. Вейсел и др. *Изследване на ролята на контрола, вътрешния одит, финансовия одит и дейността по човешки ресурси в противодействието на измами*. София, АТЛ-50, 2018, ISBN: 978-619-7194-26-5,

Глава трета – Измами във финансовите отчети и одитни процедури за тяхното разкриване (2,8 издателски коли): Авторът А.Вейсел анализира същността на измамата, изследвана е класификацията на измамите във финансовите отчети и са проучени одитните процедури, свързани с тях. Процедурите са класифицирани в три групи: идентифициране и оценяване на рисковете от съществени отклонения, дължащи се на измама, отговаряне на оценените рискове и комуникиране (докладване) за измами или подозирани измами. Научно-приложните резултати са дело на автора доц. д-р А. Вейсел.

(2) Студии

2.1. Вейсел, А. *Представяне на финансовите отчети – изследване на българската практика, списание Икономически изследвания, Българска академия на науките, Институт за икономически изследвания, ISSN: 0205-3292, индексирано и реферирано от Journal of Economic Literature/EconLit, издания на Американската икономическа асоциация (АИА), както и RePEc, EBSCO, SCOPUS, бр. 2/ 2016 г., с. 157 – 175.* Тази студия заслужава висока положителна оценка. Основният акцент е представянето на финансовите отчети от българските предприятия и установяването на възможните ползи от новата Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета. Чрез емпиричното изследване на представянето на финансовите отчети в България е установено, че разпоредбите на действащия Закон за счетоводството не водят до намаляване на тежестта за малките предприятия. Подкрепяме извода на автора, че поради аналогични разпоредби на „новата“ Директива 2013/34/ЕС, може да се твърди, че тя също няма да води до съществено облекчаване на отчетността. Анализирани са и причините да не се използват облекченията, като са предложени законови промени.

2.2. Вейсел, А. *Методологически аспекти на одитните доказателства, Годишник на ИДЕС, София, ISSN: 1313-2148, 2014, с. 281 – 312.*

Авторът използва различни аргументи за да докаже, че са налице редица слабости и при представянето на доказателствата, които са сърцевината на одита. Студията има за цел да представи възможностите за тяхното систематизиране.

Установява се, че доказателствата трябва да се изучават съвместно с твърденията за вярност и одитните процедури. Обосновават се основанията за възникването на новите обекти с промените в икономическата среда, като се обръща специално внимание и на някои особености на българската практика.

Като резултат от изследването в систематичен вид се представят твърденията за вярност, доказателствата и процедурите, които трябва да се използват във всеки одитен процес.

2.3. Вейсел, А. *Проблеми при прилагане за първи път на Националните счетоводни стандарти, Годишник на ИДЕС, София, ISSN: 1313-2148, индексирано в RePEc, Google Scholar и EBSCO, 2016, с. 189 – 214.*

В студията се изследват разпоредбите на българския *Счетоводен стандарт (СС) 42 Прилагане за първи път на националните счетоводни стандарти*, в сила от 01.01.2016 г., като се сравняват с изискванията на *Международен стандарт за финансова отчетност (МСФО) 1 Прилагане за първи път на международните стандарти за финансова отчетност*. Анализират се установените различия между стандартите и се правят изводи за необходимите политики, които трябва да се спазват, за да се постигне уместно и достоверно представяне на информацията във финансовите отчети. *Основните научно-приложни резултати* могат да бъдат обобщени така: анализирани са пропуските на СС 42, които могат да водят до съставяне на финансови отчети, заблуждаващи потребителите; направен е изводът, че за съставянето на уместни и достоверни финансови отчети, СС 42

трябва да се прилага съвместно с разпоредбите на МСФО 1., като са изразени подходящите аргументи за това.

2.4. Вейсел, А. Концептуална рамка за финансова отчетност от 2018 година – анализ на основните концепции и промените, Годишник на ИДЕС, София, ISSN: 1313-2148, индексирано в RePec, Google Scholar и EBSCO, 2018.

Оценката ни за студията е много висока. В нея се изследва *Концептуалната рамка за финансова отчетност* от 2018 г. на *Съвета по Международни счетоводни стандарти*. Представя се теоретичното и практическото значение на Рамката. Анализират се основните концепции, свързани с целта на финансовата отчетност, качествените характеристики на информацията, елементите на финансовите отчети, критериите за тяхното признаване, оценяване и отписване.

Изследват се основните промени от 1989 г. до 2018 г., за да се открият дискуссионните въпроси и да се установи как измененията водят до подобряване на базата за съставяне на полезни финансови отчети. Анализират се съображенията на Съвета при промяна на *Концептуалната рамка* и се прави опит да се предвидят съответните последствия, включително върху признаването, оценяването и отписването на елементите на финансовите отчети, както и върху МСФО.

(3) Научни статии

3.1. Статията *Вейсел, А. Оповестявания във финансовите отчети – емпирично изследване, списание Икономическа мисъл, Българска академия на науките, Институт за икономически изследвания, ISSN: 0013-2993, индексирано и реферирано от Journal of Economic Literature/EconLit, издания на Американската икономическа асоциация (AEA) и RePec, бр. 3/ 2016 г., (с. 91 – 102) е публикувана в научно издание, реферирано и индексирано в световноизвестни бази данни с научна информация. Разглеждаме я като продължение на студията *Представяне на финансовите отчети – изследване на българската практика, списание Икономически изследвания*. Изследвани са оповестяванията във финансовите отчети на българските предприятия, които прилагат Националните стандарти за финансови отчети за малки и средни предприятия. Проблемите са установени чрез излъчена представителна извадка от 200 предприятия, което позволява да се направят заключения за съответствие с приложимите стандарти. В систематичен вид са посочени най-често срещаните нарушения от нормите. Въз основа на резултатите от изследването са определени насоките за подобряване на финансовата отчетност в България.*

3.2. Две от статиите са публикувани в международни издания: *Veysel, A. Common Basis of Control and Audit (на български език: Обща основа на контрола и одита), Journal L'Association 1901 "SEPIKE", Poitiers, Osthofen, Los Angeles, 31.10.2015, p-ISSN: 2196-9531, e-ISSN: 2372-7438, indexed by "INDEX COPERNICUS" ICV 5.15, pp. 179 – 182* и третира общите елементи на контрола и одита. Предложена е единна методология за различни контролни дейности и одитни процедури. Като доказателство са описани елементите на системата за

контрол според проф. Robert Anthony, които се използват за анализ на процесите на основните видове одити, като така се установява връзката между контрола и одита; и Veysel, A. *“Think Small First” in the Accounting Regulations – Evidences from Bulgaria* (на български език: *“Мисли първо за малките” в счетоводните регулации – доказателства от България*), *Science and Education Studies*, No 2. (16), ISSN: 0926-722X, July-December, 2015, Volume III, “Stanford University Press”, pp. 77 – 82. *Proceedings of the Journal are located in the Databases Scopus*, която е посветена на възможните ефекти от Счетоводната Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета върху българските предприятия. Тя се фокусира върху емпиричното изследване на актуалните облекчения за малките и средни предприятия в българското законодателство. Въз основа на резултатите се правят оценки за потенциалните ползи от новите европейски разпоредби.

3.3. Няколко от статиите са свързани с темата на самостоятелната монография: *Вейсел, А. Фундаментални концепции и съдържание на интегрираните отчети*, списание ИДЕС, София, ISSN: 1314-8990, индексирани в RePec, Google Scholar и EBSCO, брой 1/ 2018 г.; *Вейсел, А. Характеристика на ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети*, статия, списание *Вътрешен одитор*, София, ISSN: 1312-4226, бр. 3/ 2018 г., с. 7–12; *Вейсел, А. Проблеми при ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети*, списание ИДЕС, София, ISSN: 1314-8990, индексирани в RePec, Google Scholar и EBSCO, брой 3/ 2018 г.; *Вейсел, А. Съставяне на нефинансова декларация*, колективна монография *„Икономиката на България и Европейския съюз в глобалния свят” – Счетоводна политика и практика, счетоводни стандарти, финансов одит, контролни системи и вътрешен контрол*, София, 2018, ISBN: 978-619-232-089-8, (с. 147 – 155). В тях се обсъждат последователно важни теоретични и практико-приложни аспекти на концепциите на интегрираната отчетност, на принципите и елементите на интегрираната отчетност, като се сравняват с концепциите на финансовата отчетност; същностните характеристики на ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети; изследват се проблемите при ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрираните отчети, като се анализират спорните въпроси; представят се законовите изисквания за нефинансова декларация и рамките, които могат да се използват за нейното съставяне и се достига до извода, че нефинансовата декларация може да се състави като интегриран отчет.

3.4. Поредица от статии третира по оригинален начин въпросите на одита: *Вейсел, А. Одитна извадка за тестовете на контролите*, *Диалог*, *Електронно списание на СА “Д. А. Ценов” – Свищов*, ISSN: 1311-9206, реферирани в EBSCO, индексирани в Google Scholar, бр. 4/ 2015 г., (с. 15 – 32); *Вейсел, А. Изменения в Международен одиторски стандарт 700* *Формиране на мнение и докладване върху финансови отчети (в сила за периоди, завършващи на или след 15 декември 2016 г.)*, списание ИДЕС, София, ISSN: 1314-8990, индексирани в RePec, Google Scholar и EBSCO, брой 1/ 2016 г., с. (5 – 17); *Вейсел, А. Проблеми при прилагане на аналитичните одитни процедури*, списание ИДЕС, София, ISSN: 1314-8990, индексирани в RePec, Google Scholar и EBSCO, брой 4/ 2016 г.; *Вейсел, А.*

Одитни процедури за оценка на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма, колективна монография „Икономиката на България и Европейския съюз – наука и бизнес”, София, ISBN: 978-654-644-974-0, в Националния референтен списък е посочен с ISBN 978-954-644-975-7, 2017, (с. 94 – 101); Вейсел, А. Прилагане на основните видове одитни извадки, списание *Вътрешен одитор*, София, ISSN: 1312-4226, бр. 1-2/ 2016 г., издадена през юли 2017 г., (с. 26 – 40); Вейсел, А. Теоретични аспекти на одитните доказателства, списание *Вътрешен одитор*, София, ISSN: 1312-4226, бр. 4/ 2016 г., издадена през октомври 2017 г., (с. 12 – 23). Различни са теоретико-методологичните и научно-приложни резултати от тези статии: търси се научно обосновавания избор на подходящ подход за прилагане на одитната извадка за тестовете на контролите, вкл. и чрез статистически разпределения и формули, които се предлагат в научната литература; представени са мотивите за измененията в одиторския доклад; анализира се практическото прилагане на аналитичните процедури, в съответствие с МОС 315 Идентифициране и оценяване на рисковете от съществени отклонения чрез получаване на разбиране за предприятието и неговата среда и МОС 520 Аналитични процедури; по подходящ начин са представени одитните процедури за оценка на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма, вкл. задълженията за разкриване на измами и грешки при одита на финансовите отчети и законовите отговорности относно мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма *Специално внимание се отделя на факторите за идентифициране на рисковете, които не са посочени в Международните одиторски стандарти*; представя се прилагането на основните видове одитни извадки, разглеждат се някои теоретични характеристики на извадките, включително биномно, хипергеометрично, нормално и Поасоново разпределение, изследва се практическото прилагане на извадката за тестовете на контролите и извадката за тестовете на детайлите; представя логическата същност на доказателствата, както и тяхната класификация.

3.5. Интересни проблеми се дискутират в статиите: Вейсел, А. *Използване на облекчения при съставяне на финансовите отчети, сборник научни статии „Икономиката на България и Европейския съюз – конкурентоспособност и иновации”*, София, ISBN: 978-965-644-852-1, в Националния референтен списък е посочен с ISBN 978-954-644-852-1, 2016, (с. 219 – 224) и Вейсел, А. *За някои пропуски в процедурите за данъчна ревизия, списание VUZF Review, София, ISSN: 2534-9228 (on line), брой 4/ 2018 г., (с. 10 – 14)*, в които се изследват възможностите за използване на облекчения при съставяне на финансовите отчети, като се анализират разпоредбите, въведени с „новия“ Закон за счетоводството и с измененията в счетоводните стандарти, в сила от 01.01.2016 г., които освобождават малките предприятия от определени изисквания; представят се основните процедури, които се прилагат от органите по приходите на Националната агенция за приходите, като се сравняват с добрите одиторски практики; акцентира се върху слабостите, относно оценката на вътрешния контрол и разработването на аналитични процедури.

(4) Научни доклади

4.1. Представени са за рецензиране 8 научни доклада на научни конференции, от които 2 доклада с международно участие - *Veysel, A. Responsibilities for the Preparation of Financial Statements – Bulgarian Practice* (на български език: *Отговорности за съставяне на финансови отчети – българска практика*), *Conference “Economics, Management, Law: Problems and Prospects”*, ISBN: 978-617-7214-07-5, September 25, 2015, Coventry, Agenda Publishing House, United Kingdom, pp. 108 – 110 и *Veysel, A. Theory of Control – School of Prof. Mihail Dinev* (на български език: *Теория на контрола – школата на проф. Михаил Динев*), *Conference “Research and Innovation”*, ISBN: 978-0-9988574-3-0, February 27, 2019, New York, USA, pp. 91 – 94, чиято тематика оценяваме за актуална, предвид проблемите, които се обсъждат в тях: отговорностите за изготвяне на финансови отчети, най-вече на „съставителите на финансови отчети“ и чрез емпирично изследване са направени оценки на ползите; проблемите на синтеза в теорията на контрола - за решаването на проблема са обобщени основните характеристики на школата на проф. Михаил Динев, които могат да се използват за установяване на интегриран контрол в предприятията.

4.2. Два от научните доклади са свързани с темата на самостоятелната монография: *Вейсел, А. Счетоводни нефинансови отчети за социални и екологични въпроси, Научна конференция на тема „Иновациите – двигател за икономическия растеж“* (сборник доклади), ВУЗФ, София, октомври 2015 г., ISBN: 978-954-8590-32-7, (с. 146 – 157) и *Вейсел, А. Изразяване на одиторско становище относно нефинансовата декларация, доклад, Дванадесета Международна научна конференция на младите учени на тема „Икономиката на България и Европейския съюз: наука и бизнес“* (сборник доклади), УНСС и ВУЗФ, София, ISBN: 978-954-8590-41-9, ноември 2016 г., (с. 284 – 292). Тематиката е посветена на нефинансовите отчети (нефинансовите декларации), които се въвеждат в българското законодателство със Закона за счетоводството; дискутират се основанията за налагането на понятията „социално счетоводство“ и „екологично счетоводство“, които след това се доразвиват в монографията; разглеждат се законовите задължения относно нефинансовата декларация, изборът на Международен одиторски стандарт за нейното проверяване и одитните процедури, които трябва да се извършват, като се обсъждат и несъответствията между законовите разпоредби и одиторските стандарти. Обосновава се тезата, че в счетоводството не могат да се отчитат обекти, които не отговарят на критериите за признаване. Съществената информация, която не може да се отчита, включително относно социални и екологични въпроси, трябва да се оповестява. Това се постига с изискването за съставяне и публикуване на нефинансови отчети от българските предприятия. Специално внимание се обръща на обхвата на новите законови разпоредби, както и на съдържанието на нефинансовата декларация. Представят се примерни оповестявания, които могат да се направят във връзка с изискванията на закона. За целта са използвани докладите за корпоративна социална отговорност на български предприятия.

4.3. Една част от научните доклади са свързани с темата за одита: *Вейсел, А. Практически аспекти на одитната документация, доклад, Тринадесета международна*

научна конференция на младите учени, тема „Икономиката на България и Европейския съюз в глобалния свят“ (сборник доклади), УНСС, София, ISBN: 978-954-8590-45-7, ноември 2017 г., (с. 307 – 313); Вейсел, А. Стандарти за одитиране на проекти, финансирани от Европейския съюз, Научна конференция на тема „Проблеми в теорията и практиката на контрола в България през втория програмен период 2014 – 2020 г.“ (сборник доклади), УНСС, Равда, ISBN: 978-954-644-956-6, септември 2016 г., (с. 55 – 60). Тук се третират практическите аспекти на одитната документация и на тази основа се определят реквизитите, които трябва да включва всеки одитен документ, като се предлага и система за индексирание на одитното досие; търси се уместен стандарт на Международната федерация на счетоводителите за одитиране на проекти, финансирани от Европейския съюз; направените изводи могат да се използват при разработването и усъвършенстването на насоките за одитиране на проекти във втория програмен период 2014-2020 г.

4.4. Като оригинален оценяваме доклада „Счетоводни аспекти на криптовалутите“, доклад, първа международна научно-практическа конференция на тема „Дигитални измами и киберсигурност“ (сборник научни доклади), ИК- УНСС, София, ISBN: 978-619-232-064-5, 2018 г., (с. 221 – 229), в който се изследват счетоводните аспекти на криптовалутите, като авторът търси отговор на въпроса дали те могат да се определят като активи – пари, парични еквиваленти, финансови активи и да се използват като форма на парите или представляват финансова пирамида.

(5) Учебници и учебни помагала

За участие в конкурса за професор доц. д-р Али Вейсел е представил един самостоятелен учебник и 2 учебни пособия. Учебникът „Одитинг (Финансов одит“), София, Сиела, 2017, ISBN: 978-954-28-2239-4, е в обем 364 страници (22,75 печатни коли).

Съдържанието на учебника се фокусира върху процеса на финансовия одит (одита на финансовите отчети), но според нас, разглежданите процедури са подходящи за използване във всички одити в областта на счетоводството, както и при одита на човешките ресурси и маркетинговият одит. Предназначен е за студентите от икономическите специалности, които изучават дисциплината *Одитинг* (Финансов одит) и много подходящо в него систематизирано се представя теорията на *Одитинга* като научна дисциплина (каквато е световната практика) и практиката на одита. При разработването на темите в учебника са взети предвид последните постижения на световната теория и практика.

В *Методическото ръководство по Основи на финансовия контрол*, София, АТЛ-50, 2015, ISBN: 978-619-7194-03-6, 158 страници (10 печатни коли) са представени същностните характеристики на контрола, анализирани са основните концепции, свързани с контрола във финансово-счетоводната дейност – вътрешен контрол, управленски контрол и одит. С цел да се улеснят студентите при усвояването на материала и придобиването на практически умения, в ръководството са включени много въпроси, тестове и задачи.

Положително оценяваме подхода, че в съдържанието на ръководството са отчетени преподаваните дисциплини по контрол и одитинг във водещите американски университети, и най-вече в School of Accountancy and Management Information Systems на DePaul University и в Harvard Business School на Harvard University. Специално внимание е отделено на изследване на българската научна школа по контрол (школата на проф. Михаил Динев) и нормативните изисквания в България.

В учебното пособие (самостоятелно издание) Отчитане на финансовите инструменти. София, ФорКом, ISBN: 978-954-464-273-0, 2018 се разглежда отчитането на финансовите инструменти - същността и класификацията на финансовите инструменти, признаването, отписването, оценяването и оповестяването; специално внимание се обръща на обезценяването на финансовите инструменти и хеджирането (отделните методични единици са съобразени с МСФО 9 – Финансови инструменти, МСС 32 – Финансови инструменти: представяне, МСФО 7 – Финансови инструменти: оповестяване и МСС 39 – Финансови инструменти: признаване и оценяване, които са в сила към 01.01.2018 г.). Книгата е предназначена за счетоводители, одитори, ръководители и студенти от висшите икономически училища.

Представените за рецензиране научни трудове са по специалността и профила на конкурса. Налице е изискуемата в количествено и качествено отношение научна продукция на кандидата, с която той се представя като утвърден изследовател по проблемите на счетоводството и одита и преподавател в системата на университетското образование.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

След внимателен преглед на представената за участие в конкурса научна продукция ***потвърждавам***, че тя съдържа следните *научни и научно-приложни приноси*:

1. Задълбочен и систематизиран в логическа последователност *теоретичен анализ на интегрираните отчети* като предмет на ангажиментите за изразяване на сигурност, фундаменталните концепции на интегрираната отчетност и на основните термини, свързани с интегрираната отчетност - екологично счетоводство, социално счетоводство, корпоративна социална отчетност, счетоводство на устойчивото развитие, отчетност на устойчивото развитие, интегрирана отчетност, нефинансова отчетност, нефинансова декларация. Нефинансовите отчети се изследват от гледна точка на външните ефекти и концептуалните основи на счетоводната теория. С различни аргументи авторът е доказал, че интегрираната отчетност в най-пълна степен представя всички ресурси на предприятието, които имат значение за създаването на стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период. Разработен е и авторов модел за сравнителен анализ между финансов и интегриран отчет.

2. Въз основа на научно-приложен анализ са *съпоставени принципите на интегрираната отчетност и основните принципи на нефинансовата декларация*, с което

се постига по-голяма яснота по отношение на практическото приложение на интегрираната отчетност. След изследване на теоретичните основи на корпоративната социална отговорност и нефинансовата декларация е разработен авторски теоретико-методологичен и практико-приложен модел за съответствие между елементите на интегрирания отчет и тези на нефинансовата декларация. Разработен е и модел за сравнение между одитите и ангажиментите за изразяване на сигурност относно интегрираните отчети. Като научно-приложен принос оценяваме разработените модели/образци за представяне на одиторско становище относно нефинансова декларация.

3. По оригинален начин са обобщени *проблемите на синтеза в теорията на контрола* при съвременните концепции за контрол. Авторът поддържа тезата, че независимото изучаване на концепциите не позволява използването на най-добрите практики и за подкрепа разкрива слабостите на вътрешния контрол по модела COSO и направленията в управленския контрол по модела Balanced Scorecard. За преодоляване на проблема се предлага школата на проф. д.ик.н. Михаил Динев - систематизирани са основните характеристики на тази школа, които могат да се използват за установяване на интегриран контрол в предприятията.

4. Чрез научно изследване са *анализирани основните теоретични концепции, свързани с целта на финансовата отчетност*, качествените характеристики на информацията, елементите на финансовите отчети, критериите за тяхното признаване, оценяване и отписване на Концептуалната рамка за финансова отчетност от 2018 г. Оригинални заключения авторът е направил по отношение на третирането на предпазливостта. Подкрепяме извода на автора, че предпазливостта не трябва да води до асиметричност (т.е. да не нарушава неутралността), освен при определени изключения, както и очакванията му за съществени промени в счетоводните и одиторските стандарти в бъдеще.

5. С помощта на теоретико-методологично изследване е направена *теоретична характеристика на одитните доказателства*. За целта е представена логическата същност на доказателствата, както и тяхната класификация. Анализирани са заключенията и предпоставките в одита. Систематизирано се представят основните твърдения за вярност, доказателства и процедури, които имат значение за ефективното и ефикасно извършване на одитния процес. Изследвани са и връзките между тях.

6. Чрез научен анализ на измамите във финансовите отчети *систематизирано са представени одитните процедури за оценка на рисковете от измами* и процедурите в отговор на оценените рискове. Процедурите са класифицирани в три групи: идентифициране и оценяване на рисковете от съществени отклонения, дължащи се на измама, отговаряне на оценените рискове и комуникиране (докладване) за измами или подозирани измами.

7. Като *принос с научно-приложно значение* за практическо прилагане на процедурите за разкриване на измами и в отговор на идентифицираните измами оценяваме предложените подобрения в одиторския доклад относно резултатите от аналитични

процедури, предложените законови промени относно идентифицирането на физическите лица, които са действителни собственици на одитирано предприятие и разработените въпросници, които могат да се използват от всички одиторски професии.

8. При изследване на българската практика във връзка с представяне на финансовите отчети, *научно-приложните резултати* са в направеното емпирично изследване чрез представителна извадка за качеството на финансовата отчетност и използването на улесненията. Въз основа на това са оценени евентуалните ползи от новите европейски разпоредби и са предложени законови промени.

В представените за участие в конкурса за „професор“ материали откриваме две групи **цитирания:**

- *Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране* – 27 цитирания, 270 точки; и
- *Цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране* – 6 цитирания, 30 точки.

Най-често цитираните публикации са представената за участие в конкурса самостоятелна монография „Одиторски ангажименти за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети“, монографията от 2014г. – „Съвременни проблеми на финансовия одит“, колективната монография „Корпоративна социална отговорност – теория, отчетност и одит“, статиите „Представяне на финансовите отчети – изследване на българската практика“, списание Икономически изследвания, Българска академия на науките и „Оповестявания във финансовите отчети – емпирично изследване“, списание Икономическа мисъл, Българска академия на науките, учебници и методични ръководства. Този списък е показателен за разпознаваемостта и за признанието на кандидата - доц. д-р Али Вейсел сред научните среди у нас и в чужбина.

Ръководство на докторанти и участие в проекти

Доц. д-р Али Вейсел е бил научен ръководител на един успешно защитил докторант - Дияна Банкова, научна специалност Счетоводство, контрол и анализ. Защита на 18.09.2018.

От м.10.2016г. доц. д-р Али Вейсел е научен ръководител на друг докторант, който все още не е защитил – Анна Лютакова, а от м.03.2019г. е научен консултант на кандидат-докторант – Леонардо Стоев.

Доц. д-р Али Вейсел е бил ръководител на два вътрешни НИ проекти: Вътрешен научноизследователски проект на ВУЗФ на тема „Изследване на теорията и практиката на корпоративната социална отговорност, нейната отчетност и одит“ (01.2016 – 04.2016) и Вътрешен научноизследователски проект на ВУЗФ на тема „Изследване на ролята на контрола, вътрешния одит, финансовия одит и дейността по човешки ресурси в противодействието на измами“ (05.2017 – 02.2018).

Участвал е и във Вътрешен научноизследователски проект на ВУЗФ на тема „Съставяне на нефинансова декларация от кредитните институции“, с ръководител на

проекта проф. д-р Виржиния Желязкова, към Лабораторията за Научно-приложни изследвания, с програмен директор проф. д-р Виржиния Желязкова (03.2018 – 02.2019).

4. Оценка на личния принос на кандидата

Оценката на рецензента за личния принос на кандидата за професор беше отразена както при представянето на отделните публикации, така и при формулираните научни приноси и получени резултати. Според нас те са лична заслуга на автора.

5. Препоръки

Ще се радвам, ако научно-теоретичните изследвания на доц. д-р Али Вейсел намерят израз в една „голяма“ докторска дисертация за присъждане на научната степен „доктор на икономическите науки“. Ще повтора препоръката на един от вътрешните рецензенти на монографията на доц. д-р Али Вейсел за разработване на собствена Методика за одит на интегрираните финансови отчети, а защо не, и да направи предложение за одиторски стандарт.

6. Лични впечатления

Познавам доц. д-р Али Вейсел от съвместната ни работа в Редакционни съвет на Списанието на ИДЕС, на който съм председател. В работата си винаги е бил изключително отговорен, стриктен и коректен. Зная, че в отношенията със студентите е строг, внимателен и етичен.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. д-р Али Али Вейсел **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности във Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), гр. София.

Кандидатът в конкурса е представил **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани в конкурса за академичната длъжност „доцент“ и при защитата на ОНС „доктор“. В представените публикации на кандидата има оригинални научни и научно-приложни приноси, които са получили международно признание и една част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. д-р Али Али Вейсел **е несъмнена**.

Постигнатите от доц. д-р Али Али Вейсел резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на Правилника на ВУЗФ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно и убедено да дам своята **положителна** оценка и **да препоръчам** на Научното жури да изготви доклад-предложение до Академичния съвет за избор на доц. д-р Али Али Вейсел на академичната длъжност „професор“ във ВУЗФ по професионално направление 3.8. Икономика (счетоводство, одит и анализ).

10.07.2019 г.

София

Рецензент:.....

(проф. д-р Емилия Миланова)